

СТРАТЕГІЯ ЦИФРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ДРАЙВЕР ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. У сучасних умовах цифрової економіки переважна більшість підприємств є активними учасниками господарських відносин. Як показує практика для успішного економічного розвитку будь-якого бізнесу необхідна розробка актуальної стратегії, що ґрунтується на засадах цифрової економіки.

Одним із ключовим пріоритетів Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 17.01.2018 р. №67-р визначено стимулювання у використанні цифрових технологій, продуктів та послуг серед суб'єктів економічних відносин, зростання обсягів виробництва високотехнологічної продукції та благополуччя населення [1].

«Цифрові» технології необхідні для зростання ефективності української промисловості, а в деяких секторах вони стають основою продуктивних та виробничих стратегій. Їх перетворююча сила змінює традиційні моделі бізнесу, виробничі ланцюжки та обумовлює появу нових продуктів та інновацій [2, с. 39]. Разом з невпинним розвитком технологій виникають й нові цифрові ризики у процесі здійснення господарської діяльності суб'єктами економічних відносин, що мають пряий вплив на стримування інтенсивного зростання економіки держави. На сьогодні основними проблемами, які стримують процеси трансформації економіки України є: відставання законодавчої бази у сфері цифрової безпеки від темпів розвитку цифрових технологій, відсутність регулятивного впливу з боку держави на середовище конкуренції, неготовність підприємств до внесення змін у бізнес-процеси і т.д. Саме тому в умовах розвитку цифрової інфраструктури важливим є питання розробки дієвих напрямів забезпечення цифрової безпеки підприємства.

Теоретико-методологічні засади функціонування цифрової економіки та індексу цифровізації у своїх наукових працях досліджували такі вчені: О.В. Воскобоєва, О.С. Ромашенко, [3], В.В. Фіщук [5] та інші. Водночас дослідження питань цифрової безпеки підприємства жоден із зазначених авторів не здійснював, що засвідчує актуальність теми наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу. Технологічні зміни, що вносять нові характеристики як в глобальну економічну систему, так і в економіку окремих ринків і підприємств грають важливу роль у розвитку цифровізації країни. Цифрові технології привели до революції в бізнесі. Нова цифрова економіка будується на принципово інших правилах, ніж економіка традиційна [3, с. 56-57].

На сьогодні серед науковців і практиків не існує єдиного підходу до визначення поняття цифрової еко-

номіки. У класичному розумінні «цифрова економіка» – це діяльність, в якій ключовими факторами (засобами) виробництва є цифрові дані та їх використання, що дозволяє суттєво збільшити ефективність/продуктивність у різних видах економічної діяльності. Також «цифровою економікою» називають економіку, котра застосовує цифрові технології та сервіси [4].

За Т. Мезенбургом [5] можна виділити три основні компоненти концепції цифрової економіки: 1) підтримуюча інфраструктура (апаратне та програмне забезпечення, телекомунікації, мережі та ін.); 2) електронний бізнес (ведення господарської діяльності та будь-яких інших бізнес-процесів через комп'ютерні мережі); 3) електронна комерція (дистрибуція товарів через Інтернет).

У світі цифрову економіку оцінюють у три трильйони доларів, хоча ще не набула глобального масштабу, однак 9 компаній спираючись на цю економіку виробляють 90% свого доходу та прибутку – Apple, Google, Facebook а також Amazon (відома як «чотири вершники»), Microsoft і чотири китайських цифрових гіганти (Baidu, Alibaba, JD.com and Tencent). Всі інші (наприклад, Yahoo, Twitter, eBay, Snapchat, Pinterest, Uber або інші) ледь перевищують 10% цієї економіки [6].

Господарюючі суб'єкти змушені працювати в умовах постійно мінливого середовища. Виживання і розвиток у таких умовах передбачає постійну адаптацію бізнесу до динамічно мінливого середовища на стратегічному та тактичному рівні. Одним із підходів адаптації бізнесу є цифрова трансформація (Digital transformation), яка орієнтована на перегляд бізнес-стратегії або цифрової стратегії, моделей, операцій, продуктів, маркетингового підходу, цілей тощо, шляхом прийняття цифрових технологій. Стратегічний підхід до трансформації будується на чотирьох основних елементах: 1) позначення чітких цілей; 2) акцент на досягненні швидких результатів та їх закріпленні на початкових стадіях; 3) оперативний відбір і розвиток успішних ініціатив в інтерактивному режимі; 4) реалізація та підтримка процесу перетворень – закріплення змін в культурі і підходах [3, с. 56-57].

До проблемних питань цифрової трансформації в Україні (цифровізації), що вимагають актуалізації, відносяться такі: відсутність концепцій, програм цифрового розвитку галузей/секторів економіки, ринків товарів, послуг, капіталу і робочої сили; відсутність механізмів управління інтеграційними процесами в умовах цифрової трансформації (цифровізації); низький рівень розвитку цифрової інфраструктури та забезпечення захищеності цифрових процесів; відсутність системи державної підтримки організацій, що здійснюють впровадження цифрових технологій в регіонах (навіть у сфері високотехнологічного бізнесу та ІКТ);

невирішеними залишаються питання щодо встановлення податкових пільг (зокрема зниження податкових ставок для категорії платників податків, зайнятих в ІТ-сфері); низький рівень сприяння в пошуку і залученні інвесторів для ІТ-підприємств (венчурні фонди, участь в статутному капіталі, залучення приватних інвестицій тощо) [7].

Сьогодні в Україні має місце нерозвинена державна нормативно-правова база щодо регулювання процесу розбудови цифрової економіки, невизначеність характеру взаємодії учасників цього процесу, що в свою чергу стримує формування законодавства іншого напрямку, зокрема щодо документів стратегічного планування – питання розвитку цифрових технологій мають бути представлені в державних програмах,

особливо в таких, що стосуються публічних послуг, малого і середнього підприємництва, споживчого ринку, охорони здоров'я, створення інформаційно-аналітичних систем для їхнього забезпечення тощо [8].

«Цифрові» технології необхідні для зростання ефективності української промисловості, а в деяких секторах вони стають основою продуктових та виробничих стратегій. Їх перетворююча сила змінює традиційні моделі бізнесу, виробничі ланцюжки та обумовлює появу нових продуктів та інновацій. Цифрова трансформація для України носить позитивний соціальний характер, адже зосереджена на поліпшенні якості інфраструктури соціального забезпечення, якості соціальних послуг, організації прозорості й адресності соціальної допомоги та скороченні витрат [2, с. 39, 76].

Цифрові технології, що застосовують в Україні

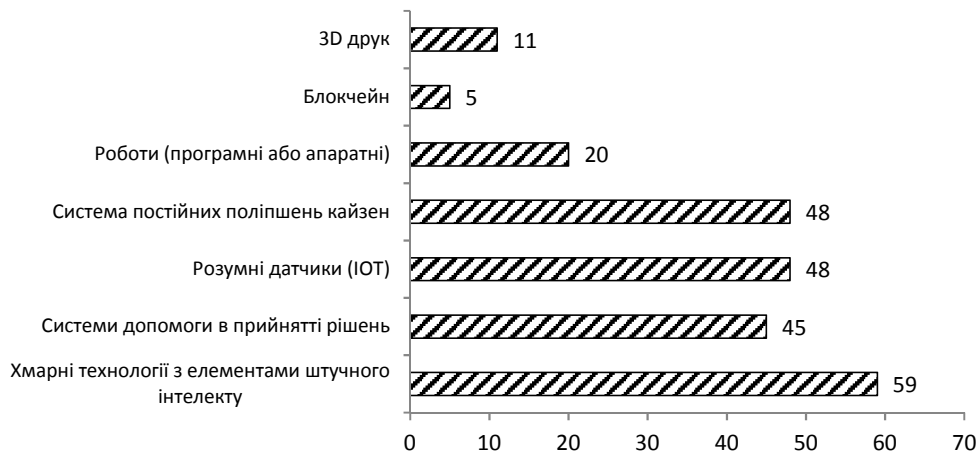

Рис. 1. Цифрові технології, які найбільше застосовують підприємства (побудовано автором на основі джерела [9])

За даними дослідження Pricewaterhouse Coopers збільшення рівня цифрової трансформації країни на 10% приводить до зростання ВВП на душу населення до 0,75%. Згідно з висновками ресурсу Academics, зростання цього ж показника на 10 пунктів приводить до зниження рівня безробіття на 1,02%. Крім того, на думку компанії Accenture, цифрові технології можуть бути використані як поштовх для швидшого економічного розвитку, що додасть до одного трильйона доларів до ВВП ТОП-10 найбільших країн світу [9].

Про необхідність використання потенціалу цифрових технологій з метою підвищення рівня конкурентоспроможності, підприємництва та інноваційної діяльності було окремо наголошено у Плані дій «Підприємство 2020» («Entrepreneurship 2020 Action Plan»), що має п'ять категорій, кожна з яких описує основні фактори, які впливають на цифрове підприємство. Комісія має намір працювати в напрямку розгортання та впровадження цього підходу на основі п'ятикомпонентної стратегії, а саме: база цифрових знань та ринок ІКТ, цифрове бізнес-середовище, доступ до фінансів, цифрові навички та електронне лідерство, підприємницька культура [8].

В умовах нестримного формування ринку цифрової економіки важливу роль відіграють питання стра-

тегії розвитку підприємства, що визначають довгострокові цілі та задачі підприємства, основних етапів її реалізації та розподіл ресурсів між основними напрямками. Розробка стратегії підприємства необхідна для адаптації бізнесу до трансформації економіки, що не є можливим саме без забезпечення цифрової безпеки підприємства.

На законодавчому рівні ще не сформовано поняття «цифрова безпека підприємства», тому пропонуємо розуміти під поняттям «цифрова безпека підприємства» – захищеність функціональних складових підприємства під час здійснення господарської діяльності в умовах цифровізації і конкуренції; заходи і методи, що спрямовані на мінімізацію зовнішніх і внутрішніх ризиків е-бізнесу, а також забезпечення безпеки функціональних складових. Головна мета цифрової безпеки підприємства – це забезпечення стабільного функціонування бізнесу з подальшим розвитком у майбутньому, що ґрунтується на структурі її функціональних складових (рис. 2).

Стратегія розвитку цифрової безпеки підприємства суттєво відрізняється від економічної безпеки автоматизацією більшості бізнес-процесів, особливістю використанням новітніх цифрових технологій та впровадженням їх у господарську діяльність. Функціона-

льні складові цифрової безпеки підприємства є чинником, що визначають ефективність і дієвість стратегії.

Рис. 2. Функціональні складові системи цифрової безпеки підприємства (розробка автора)

Сьогодні більшість компаній поки не мають чіткого бачення процесу та якісних прикладів переходу в «цифру» на ринку. Серед головних перепон – це відсутність кваліфікованих спеціалістів в компаніях, фінансові витрати, що будуть більшими, ніж ефект впровадження, неготовність до зміни бізнес-моделі, відсутність розуміння як виконати цифрову трансформацію поетапно, відсутність інвестицій та ін.

З огляду на зазначене, слід зауважити, що в основі розробки стратегії цифрової безпеки підприємства повинна міститися її концепція, яка ґрунтується на базових положеннях:

3) ефективне забезпечення цифрової безпеки підприємства можливе лише за умови продуманої концепції та вжиття відповідних заходів безпеки.

1) система цифрової безпеки для будь-якого підприємства є унікальною, виходячи з її організаційної структури, виробничої спеціалізації та наявності цифрових технологій;

2) нормальне функціонування системи цифрової безпеки е-бізнесу можливо забезпечити лише за умови комплексної безпеки функціональних складових;

3) ефективне забезпечення цифрової безпеки підприємства можливе лише за умови продуманої концепції та вжиття відповідних заходів безпеки.

Механізм забезпечення цифрової безпеки дозволить поетапно розробити ефективні управлінські рішення у стратегії розвитку підприємства, а саме: на основі постійного моніторингу і аналізу виявляти прогалини в системі, мінімізувати ризики для суб'єктів цифрових відносин, а також адаптуватися до можливих змін, що відбуваються у зовнішньому та внутрішньому середовищі ринку (рис. 3).

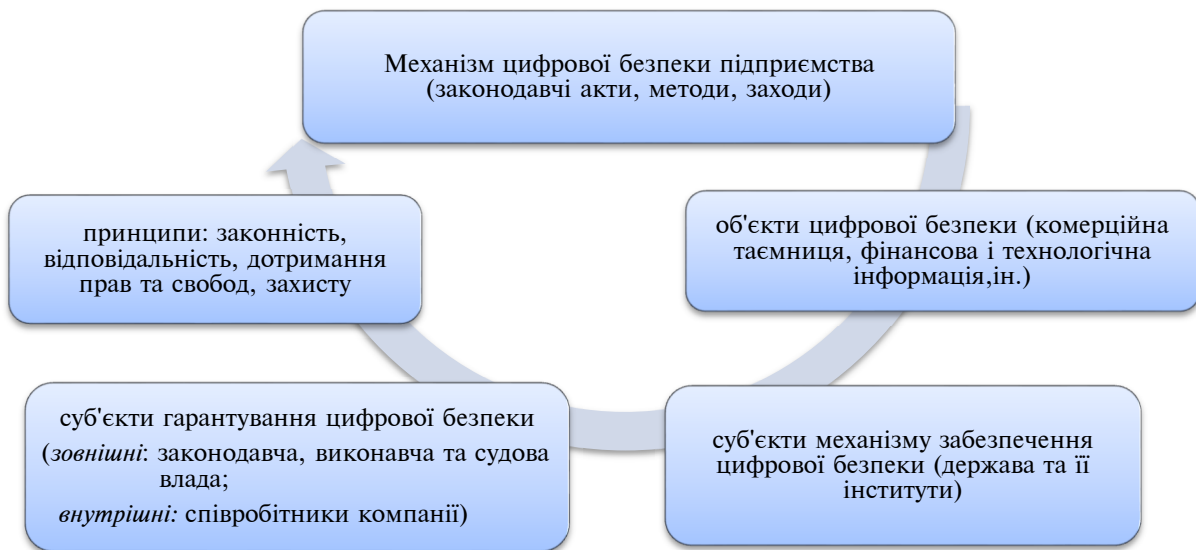

Рис. 3. Механізм реалізації стратегії цифрової безпеки підприємства (розробка автора)

Висновки. З огляду на викладене, вважаємо за доцільне в умовах цифрової трансформації вжити такі заходи:

– законодавчо визначити поняття «цифрова безпека підприємства», її функціональні складові, об'єкти та суб'єкти, що беруть участь у механізмі реалізації стратегії;

– сприяти у стимулюванні підприємств до переходу нових бізнес-моделей шляхом колаборації у сфері цифрової безпеки.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету міністрів України від 17.01.2018 р. №67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80/>.

2. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року / NITECH office. 2016. грудень. 90 с. URL: <https://ucc.org.ua/uploads/>

files/58e78ee3c3922.pdf. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 12.10.2019.

3. Воскобоева О.В., Ромашенко О.С. Індекс цифровізації як основний фактор розвитку цифрових технологій. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 4 (26). С. 56-61.

4. The Concept of a 'Digital Economy'. URL: <http://odcc.org.uk/the-concept-of-a-digital-economy/>. – Title from the screen.

5. Фішук В. Цифрова економіка – це реально. URL: <http://biz.nv.ua/ukr/>.

6. Koshka Gada The Digital Economy In 5 Minutes. URL: <https://www.forbes.com/sites/koshagada/2016/06/16/what-is-the-digialeconomy/#5c6ffc707628>. – Title from the screen.

7. Цифрова трансформація. Цифровізація регіонів України. URL: <http://academy.gov.ua/pages/dop/198/files/4ba4c1b4-cefe-4f27b58b3aee7c8cf152.pdf>.

8. The Entrepreneurship 2020 Action Plan. URL: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/entrepreneurs-hip-2020/index_en.htm. – Title from the screen.

9. В Києві презентували дослідження «Digital Transformation Readiness». URL: <https://www.imena.ua/blog/digital-transformation-readiness/>.

References

1. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky ta zatverdzhenniaplanuzakhodivshchodoyirealizatsii: Rozporiadzhennia Kabinetu ministriv Ukrainy vid 17.01.2018 №67-r [On approval of the Concept of development of digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 and approval of the plan of measures for its implementation: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 17.01.2018 №67-p]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80/> [in Ukrainian].

2. Tsyfrova adzhendaUkrainy – 2020 ("Tsyfrovyy poriadok dennyy" – 2020). Kontseptualni zasady (versii 1.0). Pershocherhovi sfery, initsiatyvy, proekty "tsyfrovizatsii" Ukrainydo 2020 roku [Digital Agenda of Ukraine - 2020 ("Digital Agenda" - 2020). Conceptual backgrounds (version 1.0). Priority areas, initiatives, projects for "digitalization" of Ukraine until 2020]. (2016). Retrieved from <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> [in Ukrainian].

3. Voskoboieva O.V., Romashchenko O.S.(2018). Indeks tsyfrovizatsii yak osnovnyi faktor rozvytku tsyfrovyykh tekhnolohii [Digitization index as a major factor in digital development technologies]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes – Economy. Management. Business*, 4 (26), pp. 56-61 [in Ukrainian].

4. The Concept of a 'Digital Economy'. Retrieved from <http://odcc.org.uk/the-concept-of-a-digital-economy/>.

5. Fishchuk V. Tsyfrovaekonomika – tserealno [The digital economy is real]. Retrieved from <http://biz.nv.ua/ukr/> [in Ukrainian].

6. Koshka Gada The Digital Economy In 5 Minutes. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/koshagada/2016/06/16/what-is-the-digialeconomy/#5c6ffc707628>.

7. Tsyfrova transformatsiia. Tsyfrovizatsiia rehioniv Ukrainy [Digital transformation. Digitization of regions of Ukraine]. Retrieved from <http://academy.gov.ua/pages/dop/198/files/4ba4c1b4-cefe-4f27b58b3aee7c8cf152.pdf> [in Ukrainian].

8. The Entrepreneurship 2020 Action Plan. Retrieved from http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/entrepreneurship-2020/index_en.htm.

9. V Kyievi prezentuvaly doslidzhennia «Digital Transformation Readiness» ["Digital Transformation Readiness" presented in Kiev]. Retrieved from <https://www.imena.ua/blog/digital-transformation-readiness/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.12.2019

Прийнято до друку 19.12.2019

Формат цитування:

Передерій Т. С. Стратегія цифрової безпеки підприємства як драйвер цифрової трансформації економіки України. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 2 (37). С. 201-204. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2\(37\).201-204](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2(37).201-204)

Perederii T. S. (2019). Strategy of digital security of enterprise as a driver digital transformation of economic Ukraine. *Visnyk ekonomichnoyi nauky Ukrainy*, 2 (37), pp. 201-204. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2\(37\).201-204](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2(37).201-204)